

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 92/2012-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š., K., zastúpeného JUDr. P. K., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2012 doručená sťažnosť J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011.

2. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že sťažovateľ (v citovanom texte aj „žalovaný“, pozn.) bol odporcom v súdnom spore o zaplatenie sumy 14 688,31 € s príslušenstvom vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 26 Cb 941/1996 z titulu neuhradenia (nesplatenia) úveru vo výške 500 000,00 Sk poskytnutého sťažovateľovi právny predchodcom navrhovateľa (Ing. R. Č., K.) S. úverovou zmluvou z 30. decembra 1991. Okresný súd rozsudkom č. k. 26 Cb 941/1996-256 z 11. novembra 2009 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 32 733,55 € a náhradu trov konania. Tento rozsudok napadol sťažovateľ odvolaním. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4 Cob/51/2010-290 z 23. novembra 2010 potvrdil prvostupňový rozsudok, lebo dospel k záveru, že „*odvolanie nie je dôvodné*“. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal sťažovateľ (zastúpený advokátom JUDr. JCLic. T. M., K.) 11. januára 2011 dovolanie, ktoré najvyšší súd sťažnosťou napadnutým uznesením sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011 odmietol „*podľa § 234b O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný*“.

2. Podľa názoru sťažovateľa „Dovolací súd zjavne arbitrárne rozhodol o odmietnutí podaného dovolania. Rozhodnutia prvostupňového i odvolacieho súdu spočívajú v nesprávnom právnom posúdení vecí, čo zakladá dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2c O. s. p uvedený v podanom dovolaní.

Nesprávnym právny posúdením vecí je omyl súdov, ktoré rozhodovali na základe neplatného Hospodárskeho zákonníka a tiež nepravdivého znaleckého posudku.

Žalovanému sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, čo zakladá dovolací dôvod v zmysle § 237 písm. f O. s. p.

Odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom tým, že vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania.

Konanie v tejto veci je konaním, kde je dôležitý verejný záujem na tom (§ 214 ods. 1 c O. s. p.), aby sa konalo za prítomnosti účastníkov, keďže výrok rozhodnutia súdu dôležitým spôsobom upravuje práva a povinnosti účastníkov konania, vrátane základných práv a slobôd podľa č. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pri tejto žalobe a takejto spornej postúpenej pohľadávke ako aj na verejné prerokovanie veci v prítomnosti žalovaného a na možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... bolo Uznesením Najvyššieho súdu... zo dňa 30. septembra 2011 sp. zn. 4 Obdo/17/2011 porušené.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu... zo dňa 30. septembra 2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie...“ Sťažovateľ súčasne požiadal o priznanie náhrady trov konania v sume 269,58 € a o odloženie vykonateľnosti sťažnosťou napadnutého uznesenia.

II.

5. Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc,

návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05).

7. Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011.

8. Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie označených práv predmetným uznesením najvyššieho (dovolacieho) súdu, v sťažnosti vychádzal v zásade z dôvodov, ktoré uviedol aj 17. januára 2011 v podanom dovolaní (napr. rozhodovanie odvolacieho súdu „bez nariadenia pojednávania... krajský aj okresný súd rozhodovali na základe nepravdivého znaleckého posudku a neplatného hospodárskeho zákonníka... vyplatenie sumy 250 000,- Sk L. K... premlčanie vymáhanej istiny...“). Najvyšší súd dovolanie odmietol „ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný“.

9. V tejto súvislosti ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné uviesť, že otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave

medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti ďalej vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo dohovoru (I. ÚS 4/00), preto právomoc ústavného súdu pri ochrane práva každého účastníka konania nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01), alebo všeobecné súdy neposkytnú ochranu označenému základnému právu sťažovateľa v súlade s ústavnoprocenými princípmi, ktoré upravujú výkon ich právomoci.

10. Právo na súdnu ochranu (ako aj právo na spravodlivé súdne konanie) sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky vo všeobecnosti upravujú ustanovenia § 236 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu z ustanovenia § 237 OSP výslovne vyplýva, že dovolanie je prípustné, len pokiaľ ide o prípady uvedené v písm. a) až g) tohto zákonného ustanovenia. Dovolanie je prípustné aj proti uzneseniu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v § 239 OSP. V posudzovanom prípade dovolací súd *„nezistil, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O. s. p., preto odmietol dovolanie žalovaného podľa § 234b O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný“*

11. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol. Nezistil pritom žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd po oboznámení výroku a podstaty odôvodnenia rozsudku okresného súdu č. k. 26 Cb 941/1996-256 z 11. novembra

2009, ako aj odôvodnenia odvolania sťažovateľa, výroku a podstatných častí odôvodnenia rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Cob 51/2010 z 23. novembra 2010 oboznámil dovoláciu argumentáciu sťažovateľa:

„Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie s poukazom na existenciu dovolacích dôvodov podľa § 237 písm. f/ O. s. p. a § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. V dôvodoch uviedol, že odvolací súd odňal žalovanému možnosť konať pred súdom, pretože v rozpore s § 5 ods. 1 O. s. p. nebol poučený súdom o svojich procesných právach a povinnostiach ako o práve na ustanovenie zástupcu z radov advokátov na ochranu jeho záujmov podľa § 30 O. s. p. a o práve vzniesť námietku zaujatosti voči konajúcemu sudcovi. Ak by súd splnil poučovaciu povinnosť, žalovaný by súd požiadal o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, čo by významne ovplyvnilo výsledok odvolacieho konania. Odvolací súd odňal možnosť žalovanému konať pred súdom aj tým, že vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania, aj keď toto odvolacie konanie bolo konaním, kde je dôležitý verejný záujem na tom, aby sa konalo za prítomnosti účastníkov. Ďalej tvrdil, že rozhodnutie súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, pretože súdy rozhodovali podľa neplatného Hospodárskeho zákonníka z roku 1985. Novelizovaný zákon neobsahuje § 130 ods. 1, 2 písm. b/. V prípade nariadenia odvolacieho pojednávania by sa bol tento závažný nedostatok konania odstránil tým, že žalovaný by predložil novelizovaný Hospodársky zákonník. Súdy rozhodovali na základe nepravdivého znaleckého posudku a neplatného Hospodárskeho zákonníka. Pôvodný žalobca nikdy nepreukázal platnosť podpisu žalovaného na účtovnom doklade a o tejto skutočnosti už bolo právoplatne rozhodnuté Krajským súdom v Košiciach rozsudkom 6 Cb/613/00-71 zo 17. 08. 2004, preto ide aj o prekážku rozsúdenej veci. S. zaplatila sumu 250 000 Sk bez príkazu žalovaného. Z uvedených dôvodov navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho a prvostupňového súdu zrušil a vec im vrátil na ďalšie konanie.“

Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací podľa § 10a ods. 1 O. s. p. po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený advokátom podľa § 241 ods. 1 O. s. p., preskúmal rozsudok odvolacieho súdu bez

nariadenia dovolacieho pojednávania podľa § 243a ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 238 ods. 3 O. s. p. dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

V predmetnej veci odvolací súd rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, pričom odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozsudku nevyslovil, že dovolanie je prípustné, a preto prípustnosť dovolania v zmysle citovaného § 238 ods. 3 O. s. p. j nie je daná. Z tohto dôvodu odvolací súd neposudzoval právne posúdenie veci odvolacím súdom.

Podľa § 237 písm. f/ O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Dovolateľ odôvodňuje prípustnosť dovolania tým, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. Naplnenie uvedeného dovolacieho dôvodu videl v tom, že nebol poučený súdom o práve na ustanovenie zástupcu z radov advokátov na ochranu svojich záujmov v zmysle § 30 O. s. p. a odvolací súd rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký postup súdu, ktorý znemožní účastníkovi konania realizáciu procesných práv priznaných Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práva a právom chránených záujmov. Musí však ísť o znemožnenie realizácie konkrétnych procesných práv, ktoré by inak účastník mohol pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený.

Podľa § 30 O. s. p. (v znení platnom od 01. 09. 2003) účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že procesné spôsobilému účastníkovi môže súd ustanoviť zástupcu z radov advokátov, pokiaľ sú splnené zákonné predpoklady, a to žiadosť

účastníka konania, účastník splňa predpoklady, aby bol oslobodený súdom od súdnych poplatkov a je to potrebné na ochranu jeho záujmov. Účastník nemusí byť o možnosti žiadať ustanovenie zástupcu z radov advokátov poučený vždy a spôsob poučenia závisí od súdu a konkrétnej procesnej situácie. Poučenie je podstatné vtedy, ak sudca dôjde k záveru, že takáto pomoc je pre účastníka nevyhnutná a bez nej by sa sťažilo uplatnenie základného práva na jeho súdnu ochranu. Potrebu ochrany záujmov účastníka súd posudzuje individuálne a spravidla bude súvisieť so skutkovou a právnou zložitosťou veci.

Z obsahu spisu nevyplýva, že žalovaný v priebehu konania pred súdom prvého stupňa splňa predpoklady oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a o oslobodenie požiadal až po podaní odvolania. Žalovaný bol podnikateľom a z jeho prednesov a písomných podaní v priebehu konania nevyplývalo, že právna pomoc je pre neho nevyhnutná a bez nej by sa sťažilo uplatnenie jeho základného práva na súdnu ochranu. O uvedenej skutočnosti svedčí obsah podaného dovolania, z ktorého vyplývajú námietky uvádzané žalovaným už v priebehu konania. Z uvedeného dôvodu dovolací súd dospel k záveru, že pokiaľ súdy nepoučili účastníka v zmysle citovaného § 30 O. s. p., nebola mu odňatá možnosť konať pred súdom a nebol naplnený dovolací dôvod v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

Ani námietka dovolateľa týkajúca sa rozhodnutia odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania nie je opodstatnená.

Podľa § 214 ods. 1 O. s. p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, a/ ak je potrebné zopakovať, alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

V predmetnej veci dovolateľ uvádza, že odvolací súd nenariadil pojednávanie aj napriek tomu, že to vyžadoval dôležitý verejný záujem. Zákon pojem verejný záujem bližšie nedefinuje a záleží na posúdení súdu, či v danej veci ide o verejný záujem. Ako interpretačné pravidlo slúži definícia verejného záujmu obsiahnutá v čl. 3 ods. 2 Ústavného zákona č. 357/2004 Z. z., v zmysle ktorého verejný záujem prináša majetkový alebo iný prospech všetkým občanom, alebo mnohým občanom. Predmetom konania je nárok z dvojstranného právneho úkonu - úverovej zmluvy, čo nemožno považovať za vec, ktorej

verejné prejednanie si vyžaduje dôležitý verejný záujem. Pokiaľ odvolací súd v súlade so zákonom nenariadil pojednávanie, neodňal žalovanému možnosť konať pred súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O. s. p., preto odmietol dovolanie žalovaného podľa § 243b O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný.“

12. Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného konštatuje, že v dovolacom konaní nedošlo k odňatiu možnosti preskúmania napadnutého výroku odvolacieho súdu, pretože najvyšší súd postupoval v súlade s procesnoprávnymi predpismi, keď odmietol sťažovateľovo dovolanie ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný. Takýto postup a rozhodnutie odvolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo/17/2011 z 30. septembra 2011 obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov a nejde o arbitrárne rozhodnutie nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

13. Z uvedených skutočností vyplýva, že medzi namietaným uznesením najvyššieho súdu a možnosťou porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je taký vzťah, ktorý by odôvodňoval prijatie sťažnosti na ďalšie konanie po jej predbežnom prerokovaní. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

14. Nad rámec už uvedeného ústavný súd poznamenáva, že podľa ustanovenia § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania (najmä jeho petitom), okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Keďže v danej veci o takýto prípad nejde a sťažovateľ, kvalifikovane zastúpený advokátom, sa nedomáhal

(nepožadoval) preskúmania ústavnosti odvolacieho rozhodnutia, ústavný súd rozsudok krajského súdu sp. zn. 4 Cob/51/2010 z 23. novembra 2010 neposudzoval.

15. Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa už jeho ďalšími návrhmi nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2012